

RAPORT Z PROJEKTU „SENIORZY DLA KLIMATU” 2024

Legnica to miasto z długoletnią historią, przed wojną znane z pięknej starej zabudowy tonącej w zieleni oraz jednego z piękniejszych założeń parkowych Dolnego Śląska zaprojektowanego przez Edwarda Petzolda. Niegdyś przed legnickimi kamienicami zlokalizowane były niewielkie ogródki pielęgnowane pieczołowicie przez mieszkańców. Jeszcze po wojnie w wielu miejscach przetrwały, jednak w latach 70 i 80 i 90 zdewastowane i zdeptane przestały stanowić ozdobę starej zabudowy. Zieleń w mieście zanika na rzecz kolejnych osiedli, rozbudowy ulic, masowej wycinki drzew bez nasadzeń kompensacyjnych, betonowanie powierzchni pod nowe parkingi. Każdego roku tracimy tereny zielone na rzecz powierzchni nieprzepuszczalnych w naszym mieście.

Zgodnie z wieloletnimi prognozami klimatycznymi dla Polski rośnie częstotliwość fal upałów, wysokich temperatur, czas trwania i występowania długotrwałych suszy, które na terenie miast powodują wysychanie zieleni i zamieranie drzew. Te negatywne zjawiska można łagodzić poprzez retencjonowanie wody deszczowej i zwiększanie powierzchni terenów zielonych – nasadzeń krzewów, drzew, bylin, pnączy, traw, które zatrzymują wodę i chłodząco oddziałują na betonowe otoczenie.

Przyjazna przestrzeń publiczna i przestrzeń zieloną, zachęca do wychodzenia z domu i włączania się w życie społeczne lokalnej wspólnoty. Zieleń w mieście pełni bardzo ważne funkcje: obniża temperaturę powietrza, retencjonuje wodę, obniża poziom hałasu, poprawia estetykę przestrzeni, pełni pozytywne oddziaływanie zdrowotne. Te funkcje są szczególnie ważne w aspekcie zmian klimatycznych, w ramach których wzrasta nasilenie zjawisk ekstremalnych tj. długotrwałe upały, susze czy deszcze nawalne, szczególnie mocno oddziałują na osoby starsze w mieście.

Lokalne zielone nasadzenia w mieście to zdecydowanie niedoceniany element miejskiej przestrzeni, który skutecznie ogranicza zjawisko miejskiej wyspy ciepła, dając cień i czyniąc upalne dni bardziej znośnymi.

W odpowiedzi na tą sytuację Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja” przygotowała projekt, w ramach którego wspierała 5 grup senioralnych w planowaniu i wdrażaniu działań społecznych dla klimatu. W projekcie wzięli udział:

- Legnicki Uniwersytet III Wieku
- Dom Dniennego Pobytu przy ul. Moniuszki
- Klub Seniora „Kopernik”
- Rodzinne Ogrody Działkowe „Pod Pająkiem”
- Koło botaniczne UTW.

Uczestnicy projektu, 50 seniorów reprezentujących powyższe grupy seniorów, wzięli udział w cyklu spotkań przygotowujących do działań dla klimatu:

- Warsztaty planowania zielonych inicjatyw
- Wyjazd studyjny do Wrocławia
- Szkolenie w Świeradowie Zdrój

Zaangażowanie osób starszych zaowocowało powstaniem 5 zielonych inicjatyw w Legnicy:

- Cisowy parkan przy Legnickim Uniwersytecie III Wieku,
- Krokusowy skwerek przy ulicy Moniuszki, Dom Dziennego Pobytu,
- Zacienione zacisze przy Klubie Seniora „Kopernik” ,
- Zielone Ogrody przy świetlicy Rodzinnych Ogrodów Działkowych „Pod Pająkiem”,
- Barwne podwórko przy ulicy Śląskiej Koło botaniczne UTW.

Działaniem podsumowującym projekt były 3 debaty społeczne w Legnicy, z których powstały rekomendacje przekazane Prezydentowi Miasta Legnicy. Poniżej prezentujemy wnioski z debat.

Rekomendacje z debaty społecznej „Zieleń w mieście”

Przekazujemy rekomendacje, które powstały w trakcie debat społecznych dotyczącej zieleni miejskiej w Legnicy (Dom Kultury Kopernik, 27.11.2024, Legnicki Uniwersytet III Wieku, 27.11.2024, Centrum Witelona, 04.12.2024). Są to uwagi mieszkańców dotyczące stanu zieleni oraz konieczności dbania o nią w dobie zmian klimatu i miejskiej wyspy ciepła, mającej bardzo negatywny wpływ na jakość życia w mieście.

Mamy nadzieję, że zostaną wzięte pod uwagę przy planowaniu przestrzeni, kolejnych inwestycjach oraz porządkowaniu wielu zagadnień bieżących dotyczących pielęgnowania zieleni na terenie miasta.

Zespół Fundacji Ekologicznej „Zielona Akcja”

Koordynator projektu: Małgorzata Bochyńska bochyńska@zielonaakcja.pl

Uczestnicy debat, około 82 osób:

Przewodnicząca Rady Miejskiej Legnicy Karolina Jaczewska-Szymkowiak,

Radna Rady Miejskiej Legnicy Katarzyna Odrowska,

Radna Rady Miejskiej Legnicy Anna Mokhtari,

Starostwo Powiatowe w Legnicy,

Miejska Rada Seniorów Legnicy,

Młodzieżowa Rada Miejska Legnicy,

Fundacja FOPiT GOBI Krzysztof Strykowski,

Miejska Rada Pożytku Publicznego Fundacja RAT,

Legnicki Uniwersytet Trzeciego Wieku,

Okręgowy Zarząd PZD w Legnicy,

Rodzinny Ogród Działkowy Pod Pająkiem Legnica,

Spółdzielnie Mieszkaniowe – Kopernik,

Osoby indywidualne – seniorzy, mieszkańcy Legnicy.

Program debat:

- prezentacja wprowadzająca: Zieleń w mieście - jej funkcje zdrowotne, przyrodnicze i estetyczne, jak miasto może adaptować się do zmian klimatu, dobre praktyki zielono-niebieskiej infrastruktury, wpływ zieleni na łagodzenie zmian klimatu, dobre przykłady oddolnego tworzenia zielonych przestrzeni, włączenie mieszkańców w decyzje związane z zieloną przestrzenią publiczną i zagospodarowaniem przestrzeni,
- prezentacja wprowadzająca „Legnica miastem zielonym, historia, założenia zieleni miejskiej i przydomowych ogródków”, przykłady z innych miast,
- moderowana dyskusja w grupach „Moja zielona przestrzeń miejska, jak ją widzę, jak z niej korzystam, co chcę zmienić”,
- prezentacja materiałów zdjęciowych z inicjatyw przygotowanych przez seniorów,
- prezentacje wniosków z grup i dyskusja plenarna.

WNIOSKI Z DEBAT

MIEJSKA WYSPA CIEPŁA

JAK PRZECIWDZIAŁAĆ SKUTKOM ZMIAN KLIMATU W MIEŚCIE ?

1. Mieszkańcy są przeciwni wycince dużych drzew w mieście.
2. Każde duże lub sędziwe drzewo w mieście zakwalifikowane do wycinki powinno być przedmiotem konsultacji z dendrologiem lub przyrodnikiem i organizacją ekologiczną.
3. Ograniczenie inwazyjnych pielęgnacji drzew, branie pod uwagę standardów pielęgnacji drzew <http://fer.org.pl/wp-content/uploads/2021/09/SCiPD.pdf>
4. Ochrona drzew w procesach inwestycyjnych: zabezpieczenie zgodne ze standardami <http://fer.org.pl/wp-content/uploads/2021/09/SODIZ.pdf> nadzór dendrologa, w przypadku wycinki nasadzenia zastępcze – kompensacyjne np. w stosunku 4:1 tak, aby dobór gatunków i miejsce nasadzeń było wartościowe dla środowiska przyrodniczego i adaptacji miasta do zmian klimatu.
5. W przypadku konieczności usunięcia drzewa w zadrzewieniu liniowym np. przy drodze dosadzenie w taki sposób, aby zachować ciągłość zadrzewienia liniowego i gatunkowego.
6. Możliwość złożenia petycji lub uwag przez mieszkańców przeciwko wycince drzew, zanim wycinka nastąpi.
7. Dobrą praktyką byłoby powołanie stanowiska konsultanta przyrodnika, funkcjonującego przy Urzędzie Miasta lub Miejskiego Konserwatora Przyrody.

8. Zapisy w planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego miasta Legnica poprzez sformułowanie szczególnych zasad zagospodarowania dotyczących zieleni, zieleni pomiędzy budynkami, minimalnej powierzchni biologicznie czynnej.
9. Projektowanie zieleni tak, aby pogodzić interesy i mieszkańców i zieleni.
10. Zmiana trendów w mieście, zamiast mody na asfaltowe lub brukowane polbrukiem nawierzchnie – stosowanie nawierzchni z materiałów naturalnych.
11. Zielone przystanki autobusowe – cień w czasie upałów dla mieszkańców.
12. Parkingi zacienione drzewami oraz mające zwiększoną powierzchnię biologicznie czynną.
13. Sadzenie drzew o naturalnym pokroju, dobranych do warunków miejskich, miejskiej wyspy ciepła, długotrwałych suszy.
14. Nasadzenia rodzimych gatunków roślin, odpornych na suszę.
15. Nasadzenie krzewów np. głogu między pasami jezdni w ciągach ulic z wieloma pasami ruchu – ochrona przed pyłem, hałasem, wzbogacenie zieleni miejskiej.
16. Parki kieszonkowe – niewielkie tereny zielone na obszarach o zwiększonej zabudowie i zabrukowaniu powierzchni.
17. Zielen wertykalna na ścianach garaży.
18. Ochrona trawników przed rozjeżdżaniem przez parkujące auta.
19. Konieczne podlewanie nowo nasadzonych drzew przez okres co najmniej roku, a nawet 2 lat ze względu na suszę i miejską wyspę ciepła.
20. Uchwalenie nowych Pomników Przyrody w Legnicy, ostatnie pomniki uchwalone decyzją Rady Miejskiej w 1998r.
21. Planowanie różnorodnej zieleni na nowo powstających osiedlach (z zachowaniem zasady 3 – 30 – 300 tzn. w miejscu zamieszkania: 3 drzewa, 30% terenu zielonego, 300m do zieleńca).
22. Obligowanie spółdzielni mieszkaniowych oraz deweloperów do dbałości o tereny zieleni osiedlowej, a nie tylko nadmierne wykaszanie trawników i sadzenie traw i iglaków.
23. Gromadzenie wody deszczowej w oczkach wodnych, nieckach retencyjnych, ogrodach deszczowych, zobowiązanie do tego właścicieli nieruchomości i wielkopowierzchniowych obiektów handlowych i przemysłowych np. w strefie ekonomicznej.
24. Dofinansowanie pojemników i instalacji gromadzących wody deszczowe na posesjach prywatnych np. w formie programu „Złap deszcz” (przykład Wrocław, Poznań, Kraków).
25. Przy projektowaniu i remontach sieci kanalizacyjnej, część kanalizacji deszczowej kończyć w zbiornikach powierzchniowych z oczyszczającą biologiczną strefą roślinności (przykłady w Łodzi, Krakowie).
26. Wykorzystanie naturalnych ptasich sprzymierzeńców żywiących się komarami i innymi owadami lub gryzoniami – budki dla ptaków (jerzyki, puszczyki).

27. Sesje Rady Miasta poświęcone przyrodzie i zieleni w mieście, podejmowanie uchwał przez Radę Miasta wspierającą ochronę zielono-niebieskiej infrastruktury.

ZAGOSPODAROWANIE MIEJSC PRZYRODNICZYCH W LEGNICY

JAK I GDZIE CHRONIĆ PRZRODĘ W MIEŚCIE

1. Park Miejski – planowane zdziczenie wybranych obszarów parku np. poprzez założenie łąk kwietnych lub wytypowanie obszarów do naturalnej sukcesji roślinności, z uwzględnieniem terenów podmokłych (mikroretencja) (przykład Park Grabiszyński Wrocław).
2. Dawna fontanna w parku była niegdyś miejscem rozrodu chronionych gatunków płazów. Można te funkcje przywrócić, tworząc warunki dogodne dla płazów – mikro zbiorniki wodne.
3. Kozi Staw – woda w złej kondycji, monitorowanie zakwitów, rekultywacja zbiornika i zastosowanie rozwiązań z zakresu biologicznej ochrony wody oraz podniesienie poziomu wody w zbiorniku.
4. Park Bielański – nasadzenia większej liczby drzew dostosowanych do trudnych warunków miejskich.
5. Plac Słowiański - częściowe rozbrukowanie nawierzchni placu, nasadzenia zacierające plac i tworzące powierzchnię biologicznie czynną.
6. Lasek Złotoryjski – zapewnienie dostępu do Lasku mieszkańcom do celów spokojnej rekreacji z zachowaniem jego walorów i z poszanowaniem przyrody, zapewnienie miejsca parkingowego oraz toalety dla użytkowników lasu.
7. Lasek Pawicki – lasiem społecznym dostępnym dla rekreacji i chronionym przed nadmiernymi wycinkami.
8. Zagospodarowanie terenu zieleni pomiędzy Aleją Piłsudskiego a ul. Jaskółczą – ważne dla mieszkańców osiedla Piekary.
9. Zadrzewienia liniowe przy dużych ulicach np. obwodnica południowa.
10. Nowa zabudowa osiedlowa z zachowaniem optymalnej zielonej przestrzeni pomiędzy blokami.
11. Powołanie nowych użytków ekologicznych – np. użytek ekologiczny w dolinie Czarnej Wody.

OGRODY DZIAŁKOWE W DOBIE ZMIAN KLIMATYCZNYCH OGRODY DLA LEGNICY CZY TYLKO DLA DZIAŁKOWCÓW?

1. Ogrody działkowe są niezbędnym elementem zielono-niebieskiej infrastruktury miasta: ostoje dzikiej przyrody w mieście, obniżają lokalnie temperaturę w czasie upałów, retencjonują wodę w czasie suszy i nawałnych opadów, są miejscem bytowania dla wielu gatunków zwierząt, są przykładem ogrodnictwa miejskiego.
2. Zieleń działkowa ma istotne znaczenie dla wszystkich mieszkańców miasta. Są to zielone płuca miasta, ze względu na dobrze funkcjonującą zieleń drzew owocowych, liściastych oraz krzewów.
3. Miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców – festyny, warsztaty, szkolenia, dożynki, imprezy plenerowe dla Legniczanie i działkowców.
4. Tworzenie ścieżek edukacyjnych na ogrodach działkowych udostępnionych dla mieszkańców.
5. Ścieżki ogrodów działkowych mogą być udostępniane jako ścieżki spacerowe dla mieszkańców osiedli.
6. Potrzebne dofinansowanie ogrodów działkowych przeznaczone na toalety i kanalizację oraz siłownie plenerowe i naturalne place zabaw.
7. Dofinansowanie ogrodów działkowych przeznaczone na pielęgnację starych drzew – w innym przypadku drzewa te mogą stanowić zagrożenie i zostaną przeznaczone całkowicie do wycinki. Należy chronić stare drzewa, a nie je wycinać.

EDUKACJA KLIMATYCZNA

CZY MIESZKAŃCY LEGNICY POTRZEBUJĄ EDUKACJI DOTYCZĄCEJ ZIELONO-NIEBIESKIEJ INFRASTRUKTURY ?

1. Edukacja w szkołach o miejskiej przyrodzie Legnicy – wyjścia w teren na lekcje w przyrodniczo cenne miejsca w Legnicy np. Lasek Złotoryjski, Lasek Pawicki, Park Miejski, doliny rzeki Kaczawy i Czarnej Wody - utworzenie ścieżek edukacyjnych.
2. Edukacja grup, które mają największy wpływ na stan przyrody w mieście: Radni, urzędnicy, przedsiębiorcy, deweloperzy, spółdzielnie mieszkaniowe, LPGK, drogowcy, pracownicy zieleni miejskiej itp.
3. Rozwój terenów zielonych w Legnicy – planowanie i zakładanie nowych miejsc zieleni np. parki kieszonkowe itp. (z zachowaniem zasady 3 – 30 – 300 tzn. w miejscu zamieszkania: 3 drzewa, 30% terenu zielonego, 300m do zieleńca dla każdego mieszkańca).
4. Spółeczny ruch ochrony drzew – objęcie opieką dużych drzew przez szkoły, przedszkola – co roku 1 szkoła obejmuje opieką jedno drzewo i nadanie im statusu VIP (Very Important Plant).
5. Prowadzenie edukacyjnych nasadzeń drzew i krzewów przez szkoły, przedszkola np. na Dzień Ziemi, Pierwszy Dzień Wiosny itp.
6. Regularne debaty społeczne z udziałem samorządu nt. zieleni w mieście i jej zagospodarowania, debaty miejskie, debaty osiedlowe.
7. Konsultacje społeczne dotyczące zagospodarowania zieleni – zwłaszcza usuwania drzew, zakładania nowych lub likwidacji terenów zieleni.
8. Obniżenie podatków od nieruchomości dla budynków mających zielone dachy lub zielone ściany
9. Kampanie edukacyjna dotycząca zielono-niebieskiej infrastruktury w mieście, zachęcanie mieszkańców do dbałości o zielone przestrzenie.
10. Edukacja dotycząca roślin inwazyjnych, usuwanie roślin inwazyjnych np. rdestowca ostrokończystego w dolinie Kaczawy.

LEGNICA

2024

